

Ekonomika EÚ

**Ekonomické a hospodárske záležitosti
Európskej únie**

november – december 2023

Obsah

1. Finančná analýza domácností
2. Mierne oživenie ekonomiky EÚ?
3. Hypotekárny trh v roku 2023
4. Deň rovnosti odmeňovania
5. Náležitá starostlivosť podnikov v oblasti udržateľnosti
6. Rada sa dohodla na reforme fiškálnych pravidiel
7. Podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením
8. Inflácia eurozóny
9. Rýchly prehľad tém

Na Slovensku sa uskutočňuje finančná analýza domácností

Európska centrálna banka (ECB) koordinuje projekt HFCS (Household Finance and Consumption Survey). Tento projekt realizuje už od roku 2010 v trojročných intervaloch v štátoch EÚ.

Na Slovensku projekt zastrašuje Národná banka Slovenska, pričom sa uskutočnil už v rokoch 2010, 2014, 2017 a 2021. Terénny zber údajov zabezpečuje Štatistický úrad SR. **Zisťuje sa do 31. januára 2024 v takmer 4-tisícoch náhodne vybraných domácnostiach, 651 obciach a mestách po celom Slovensku.** Zistené údaje budú slúžiť na posúdenie finančnej zraniteľnosti obyvateľov SR.

Výsledkom prieskumu budú údaje o finančných aktívach, pôžičkách a zadlženosti domácností, tiež o príjmoch, spotrebe a dôchodkovom zabezpečení členov domácností.

Zistené informácie sú nevyhnutné pre centrálnu banku pri ich ďalšom rozhodovaní v oblasti menovej politiky a finančnej stability celého Eurosystému.

Viac informácií [tu](#).

Mierne oživenie ekonomiky EÚ: vyhliadky na rok 2024

Európska komisia zverejnila prognózu ekonomiky z jesene 2023. Predpokladá sa, že ekonomická aktivita sa postupne zastaví **a inflácia bude mať v roku 2024 klesajúcu tendenciu**. Smerovanie inflácie na jej najnižšiu hodnotu za posledné dva roky na úroveň 2,9 % je dobrou správou najmä pre spotrebiteľov.

Celkovo sa očakáva, že dôjde k rastu HDP v roku 2024 o 1,3 % v EÚ a 1,2 % v rámci eurozóny.

Miera nezamestnanosti v EÚ zostane na úrovni 6,0 % aj v roku 2024. Vyššie úrokové sadzby však naďalej spôsobujú drahšie pôžičky. S nižšou infláciou, vyššími príjmami a oživením exportu očakávame mierne zotavenie sa ekonomiky.

Na Slovensku je očakávaný rast HDP o 1,7 % v roku 2024 podporovaný investíciami a silným exportom. Investície budú dotované štrukturálnymi fondmi EÚ, RRF a vládnyimi investíciami. Konvergencia, približovanie sa cien energií pre domácnosti k trhovým cenám zníži **infláciu z 10,8 % v roku 2023 na 5,2 % v roku 2024**. Nové opatrenia zamerané na zmiernenie vplyvu cien energií a sociálnych opatrení majú zvýšiť deficit verejných financií v rokoch 2023, 2024 a 2025.

Viac informácií [tu](#).

Hypotekárny trh v roku 2023. Stabilizácia na nižšej úrovni a trendy v preferenciách dlžníkov

V roku 2023 bolo poskytnutých o približne **tretinu menej nových hypoték** než v roku 2021, pričom trh hypoték dosiahol novú rovnováhu a medzi januárom a augustom 2023 nezaznamenal výraznejšie zmeny.

Rast úrokových sadzieb sa výrazne spomalil, išlo len o 0,02 percentuálneho bodu v auguste a septembri 2023, pričom na konci sledovaného obdobia dosiahol 4,5 %.

Pokles objemu produkcie hypoték bol spôsobený hlavne poklesom ich počtu, pričom priemerný objem hypotéky klesol len o približne 3 %. Dlžníci **preferovali dlhšie fixácie**, pričom štyri z piatich hypoték sa v druhom štvrtroku 2023 fixovali aspoň na 4 roky, čo predstavuje zvýšenie oproti obdobiu 2018 – 2021, kedy to bolo menej ako tri z piatich hypoték.

Rastúce splátky hypoték **najviac postihujú mladých klientov s vyšším zadlžením**. Ich počet klesol o 39 % v porovnaní s rokom 2021. Pre všetky vekové skupiny sa zaznamenal pokles samostatných dlžníkov, čo vedie k **zvýšeniu podielu dvojíc**. Tento dlhodobostúpajúci trend sa v roku 2023 zrýchlil, a to zo 49 % v roku 2021 na 56 % koncom polroka 2023.

Viac informácií [tu](#).

Deň rovnosti odmeňovania: Ženy v EÚ zarábajú o 13 % menej ako muži

Ženy v EÚ naďalej zarábajú menej ako muži, až o 13 %. Znamená to, že na každé 1 euro zarobené mužom pripadá 0,87 EUR zárobku ženy.

Deň rovnosti odmeňovania predstavuje, koľko dní navyše od daného dátumu, ktorý tento rok pripadol na 1. novembra, musia ženy odpracovať do konca roka, aby zarobili rovnako ako muži v danom roku. Deň slúži na pripomienku snahy odstraňovania rozdielneho odmeňovania žien a mužov, čo predstavuje aj základný princíp EÚ.

Európska komisia prijala stratégie rodovej rovnosti, medzi ktoré patrí hlavne smernica o transparentnosti odmeňovania. Účinnosť nadobudla 6. júna 2023. Umožňuje pracovníkom presadiť si právo na rovnakú mzdu a vylepšuje prístup k spravodlivosti pri diskriminácii v odmeňovaní. Členské štáty majú 3 roky na transponovanie tejto smernice do svojho vnútroštátneho práva. Európska komisia na tento účel vyčlenila 6,1 miliónov EUR.

Návrh, ktorý je politickou prioritou predsedníčky EK Ursuly von der Leyenovej, stanovuje opatrenia na transparentnosť odmeňovania, tiež právo poznať úrovne odmeňovania a povinnosť veľkých spoločností poskytovať správy o rozdielnych platových ohodnoteniach žien a mužov. Je zahrnutý v stratégii rodovej rovnosti v rokoch 2020 – 2025.

Viac informácií [tu](#).

Náležitá starostlivosť podnikov v oblasti udržateľnosti

Nová smernica o náležitej starostlivosti podnikov o udržateľnosť stanovuje spoločnostiam povinnosti zmierňovať negatívny vplyv na ľudské práva a životné prostredie, najmä negatíva ako sú detská práca, otroctvo, pracovné vykorisťovanie, znečistenie, odlesňovanie, nadmerná spotreba vody či poškodenie ekosystémov.

Legislatíva sa bude vzťahovať najmä na spoločnosti z EÚ a materské spoločnosti s viac ako 500 zamestnancami a celosvetovým obratom vyšším než 150 miliónov eur.

Povinnosti sa budú týkať aj spoločností s viac ako 250 zamestnancami a s obratom vyšším než 40 miliónov eur, ak sa aspoň 20 miliónov vytvorí v jednom z týchto odvetví: výroba a veľkoobchod s textilom, odevmi a obuvou, poľnohospodárstvo vrátane lesníctva a rybolov, výroba potravín a obchod s poľnohospodárskymi surovinami, ťažba a veľkoobchod s nerastnými surovinami alebo výroba súvisiacich produktov a stavebníctvo.

Smernica sa bude vzťahovať aj na spoločnosti mimo EÚ a materské spoločnosti s rovnakým obratom v EÚ. Očakáva sa stanovisko európskeho parlamentu v prvom čítaní.

Viac informácií [tu](#).

Základné informácie: 2022/0051 (COD) Corporate Sustainability Due Diligence.

Rada sa dohodla na reforme fiškálnych pravidiel

• Národné strednodobé fiškálno-štrukturálne plány

Hlavnou novinkou reformy je prijatie diferencovaného prístupu ku každému členskému štátu s cieľom zohľadniť rôznorodosť fiškálnych pozícií, verejného dlhu a hospodárskych výziev v celej EÚ.

Každý členský štát pripraví strednodobý fiškálno-štrukturálny plán na obdobie štyroch alebo piatich rokov, v ktorom sa zaviazá k fiškálnej trajektórii, ako aj k verejným investíciám a reformám, ktoré spoločne zabezpečia trvalé a postupné znižovanie dlhu a udržateľný a inkluzívny rast.

• Technická trajektória

Podľa dohody by Komisia zaslala diferencovanú technickú trajektóriu založenú na posúdení rizika vyjadrenú ako viacročné čisté výdavky tým členským štátom, v ktorých verejný dlh prekročí referenčnú hodnotu 60 % hrubého domáceho produktu (HDP) alebo v ktorých deficit verejných financií prekročí referenčnú hodnotu 3 % HDP.

• Podpora investícií a reforiem

Členské štáty by mohli požiadať o predĺženie obdobia fiškálnej úpravy až o sedem rokov, ak okrem iných kritérií vykonajú adekvátne reformy a investície, ktoré zlepšujú rastový potenciál a podporujú fiškálnu udržateľnosť. V súvislosti s predĺžením tohto obdobia sa zväžia investície v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti.

• Záruky

Na zlepšenie predvídateľnosti výsledku rámca a posilnenie rovnakého zaobchádzania bude potrebné, aby technická trajektória bola v súlade s dvoma zárukami, a to so zárukou udržateľnosti dlhu, aby sa zabezpečilo zníženie úrovne dlhu, a zárukou odolnosti voči deficitu, aby sa zabezpečila bezpečnostná rezerva pod referenčnou hodnotou deficitu vo výške 3 % stanovenou v zmluve.

• Vývoj čistých výdavkov

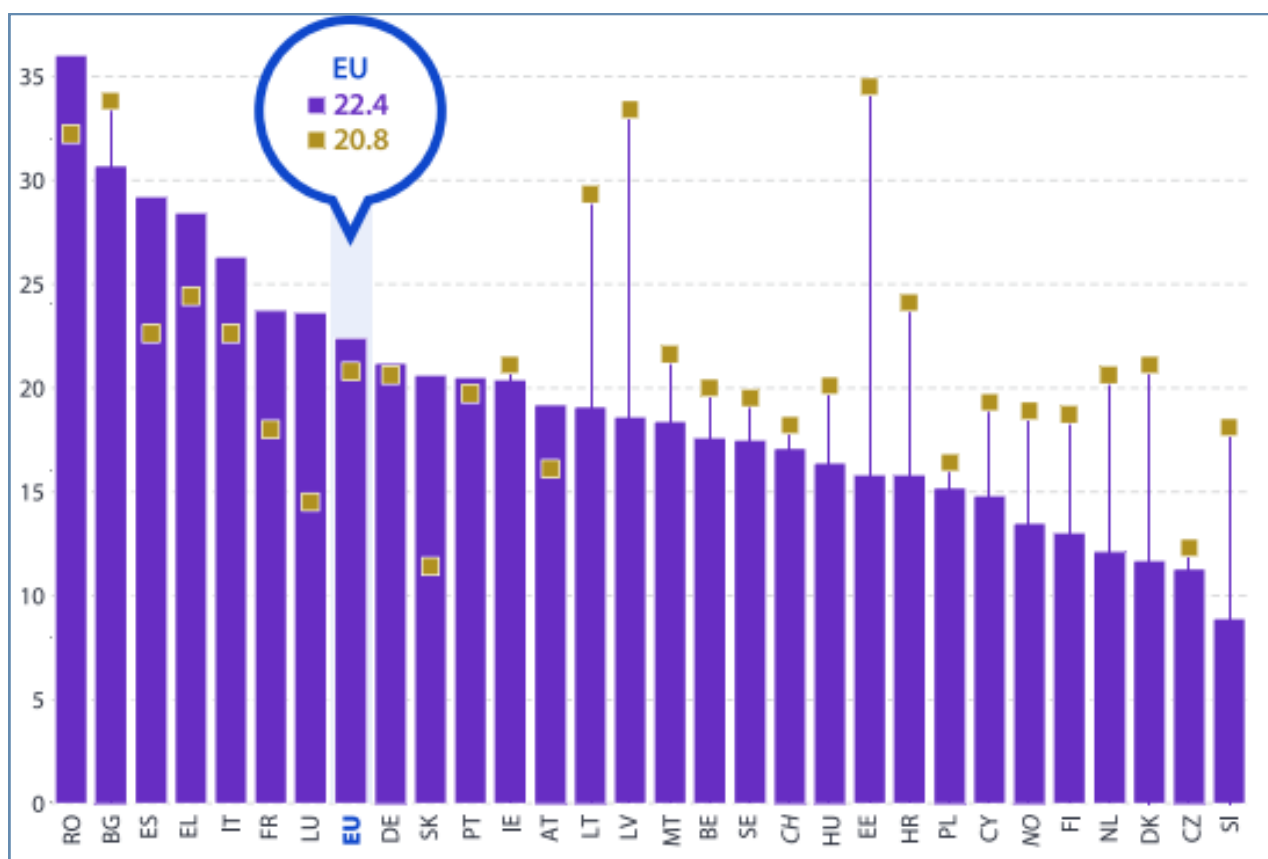
Rada by prijala odporúčanie, v ktorom stanoví vývoj čistých výdavkov každého členského štátu ako jediný ukazovateľ na základe ich národného strednodobého fiškálno-štrukturálneho plánu a schváli súbor reformných a investičných záväzkov, ktoré sú základom prípadného predĺženia obdobia úprav. Zriadi sa kontrolný účet na monitorovanie odchýlok od dohodnutého vývoja čistých výdavkov.

• Postup pri nadmernom deficite

Rada zachovala pravidlá postupu pri nadmernom deficite v tom zmysle, že pokiaľ sa postup pri nadmernom deficite začne na základe kritéria deficitu, nápravná trajektória vývoja čistých výdavkov by mala byť v súlade s minimálnou ročnou štrukturálnou úpravou vo výške najmenej 0,5 % HDP. Rada však takisto rozhodla, že Komisia môže v prechodnom období v rokoch 2025, 2026 a 2027 zohľadniť pri výpočte úsilia o dosiahnutie úpravy v rámci postupu pri nadmernom deficite zvýšenie úrokových platieb. Rada súhlasila s tým, že pokuta v prípade nedodržania pravidiel bude predstavovať až 0,05 % HDP a bude sa kumulovať každých šesť mesiacov, kým sa neprijmú účinné opatrenia.

Viac informácií [tu](#).

Podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením podľa zloženia domácnosti

■ Domácnosť bez detí

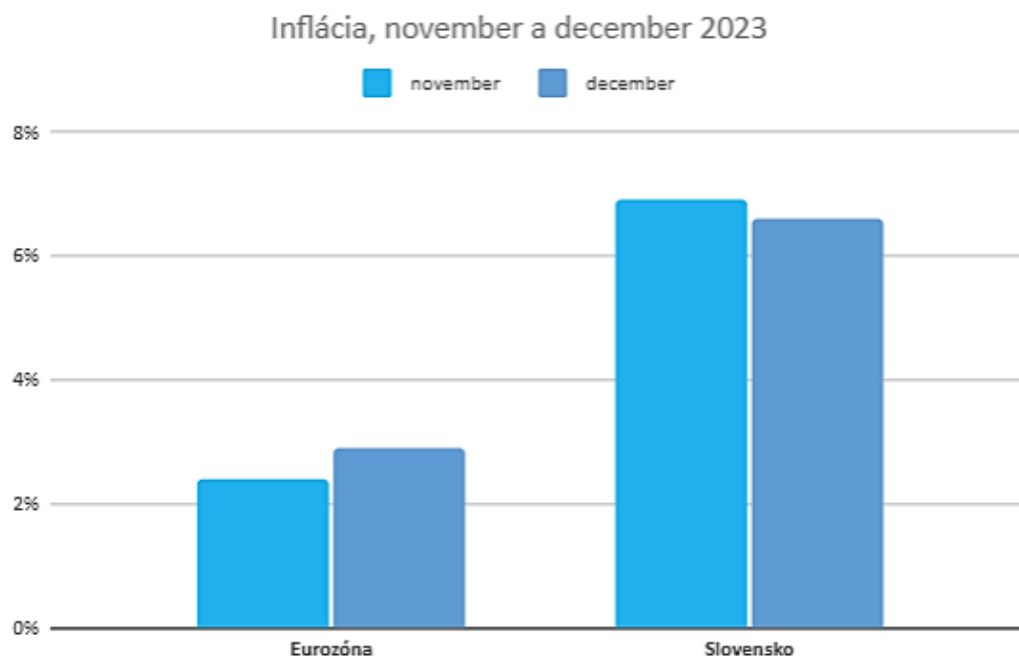
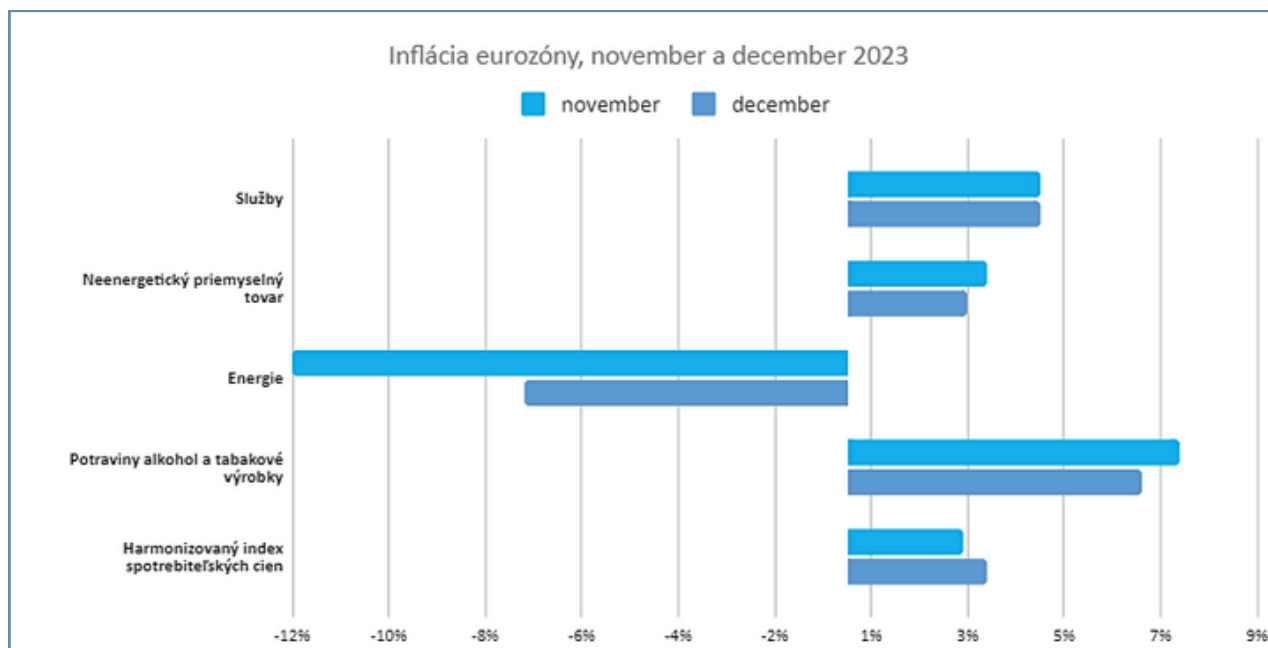
■ Domácnosť s deťmi

V roku 2022 podiel ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením v EÚ bol v priemere 22,4 % medzi ľuďmi žijúcimi v domácnostiach s deťmi, v porovnaní s 20,8 % medzi ľuďmi žijúcimi v domácnostiach bez detí.

Rozdiel bol najvyšší na Slovensku a v Luxembursku, kde podiely za domácnosti s nezaopatrenými deťmi boli o viac než 9,0 percentuálnych bodov vyššie.

Viac informácií [tu](#).

Inflácia eurozóny za november a december 2023

**Dovoz a vývoz tovaru do EÚ
sa znížil**

V treťom štvrťroku 2023 klesol dovoz aj vývoz tovarov z EÚ. Dovozy klesli o 4,6 % a vývozy o 1,2 % oproti predchádzajúcemu štvrťroku. To spôsobilo, že EÚ mala obchodný prebytok vo výške približne 18 mld. EUR. Poslednýkrát sme takýto prebytok zaznamenali v treťom štvrťroku 2021 (6,9 mld. EUR).

Pokles dovozu sa týkal najmä priemyselného tovaru (-6,6 mld. EUR), strojov (-6,2 mld. EUR) a energií (-4,7 mld. EUR). Vývoz klesol najmä v sektore vozidiel (-6,9 mld. EUR) a ostatného priemyselného tovaru (-2,7 mld. EUR), pričom chemikálie vzrástli o 3,2 mld. EUR a energie o 3,4 mld. EUR.

Viac informácií [tu](#).

Počet bankrotov klesá

V treťom štvrťroku 2023 klesol počet vyhlásení bankrotu podnikov EÚ o 5,8 % v porovnaní s predchádzajúcim štvrťrokom. Celkovo je počet vyhlásení bankrotu v roku 2023 vyšší než v období pred pandémiou (t. j. vo štvrtom štvrťroku 2019).

V treťom štvrťroku 2023 sa zároveň zvýšil počet novo registrovaných podnikov, a to už tretí štvrťrok po sebe. V porovnaní s druhým štvrťrokom tohto roka vzrástol o 0,7 %.

Konkrétne bankroty podľa odvetvia sektorov ekonomiky zaznamenali pokles oproti predchádzajúcemu štvrťroku – doprava a skladovanie o 41,3 %, ubytovanie a strava o 28,4 % a odvetvie vzdelávania, zdravotnej starostlivosti a sociálnych činností o 12,3 %.

Naopak v sektore informácií a komunikácií miera bankrotu oproti predchádzajúcemu kvartálu stúpla o 25,3 %, priemysel o 4,6 % a stavebníctvo o 0,1 %.

Viac informácií [tu](#).

Poľnohospodárstvo 2023

Produktivita poľnohospodárskej práce v EÚ sa v roku 2023 znížila o 7 %.

Podľa predbežných údajov z ekonomických účtov pre poľnohospodárstvo (EAA) sa odhaduje, že index produktivity práce v poľnohospodárstve medziročne klesol o 6,6 %. Pokles bol podporený 7,9% poklesom reálnej hodnoty príjmov generovaných spoločnosťami zapojenými do činností poľnohospodárskej výroby (faktorový dôchodok) a ďalším znížením (-1,4 %) objemu poľnohospodárskej práce.

Najstrmšie tempo poklesu bolo v Estónsku (-57,9 %), Švédsku (-31,7 %), Írsku (-30,3 %).

Naopak, vyššie úrovne boli v 7 štátoch EÚ: Belgicko (+31,0 %), Španielsko (+11,1 %), Portugalsko (+9,9 %).

Slovensko zaznamenalo pokles (-16 %).

Viac informácií [tu](#).

Fond obnovy a odolnosti

Dňa 28. decembra 2023 EK vyplatila Slovensku tretiu platbu vo výške 662 miliónov EUR vo forme grantov nenávratnej finančnej podpory okrem predbežného financovania v rámci nástroja na obnovu a odolnosť.

Viac informácií [tu](#).

Vyrovnávacie clá na výrobky z USA sú pozastavené

Európska únia oznámila rozhodnutie predĺžiť do 31. marca 2025 pozastavenie svojich vyrovnávacích ciel na výrobky z USA v súvislosti so sporom o ocel' a hliník.

Viac informácií [tu](#).

Novo uvalené sankcie

Balík obsahuje najmä dodatočné zoznamy ruských jednotlivcov a spoločností a nové zákazy dovozu a vývozu – ako napríklad zákaz vývozu ruských diamantov do Európy – vo veľmi úzkej spolupráci s partnermi G7. Balík sprísňuje uplatňovanie cenového stropu ropy tým, že dôkladnejšie monitoruje ako možno využiť tankery na obchádzanie tohto stropu.

Viac informácií [tu](#).

Text: Mgr. Dominika Pazderová, Parlamentný inštitút

Grafická úprava: Kristína Hučková, Mgr. Dominika Pazderová

Schválila: PhDr. Natália Petranská Rolková, PhD., riaditeľka PI

Materiál neprešiel jazykovou úpravou

© Parlamentný inštitút
január 2024